

Forum Standaardisatie

Expertadvies VISI versie 1.4

Datum 29 juli 2014

Colofon

Projectnaam	Expertadvies VISI versie 1.4
Versienummer	1.0
Locatie	
Organisatie	Forum Standaardisatie Postbus 96810 2509 JE Den Haag forumstandaardisatie@logius.nl
Auteurs	Jasmijn Wijn André Hendriks

Inhoud

Colofon	2
Inhoud	3
Forumadvies & Managementsamenvatting	4
1 Doelstelling expertadvies	7
1.1 <i>Achtergrond</i>	7
1.2 <i>Proces</i>	7
1.3 <i>Vervolg</i>	8
1.4 <i>Samenstelling expertgroep</i>	8
1.5 <i>Toelichting VISI versie 1.4</i>	9
1.6 <i>Relatie met andere standaarden</i>	9
1.7 <i>Leeswijzer</i>	10
2 Toepassings- en werkingsgebied	11
2.1 <i>Functioneel toepassingsgebied</i>	11
2.2 <i>Organisatorisch werkingsgebied</i>	11
3 Toetsing van standaard aan criteria	12
3.1 <i>Toegevoegde waarde</i>	12
3.2 <i>Open standaardisatieproces</i>	15
3.3 <i>Draagvlak</i>	19
3.4 <i>Opname bevordert adoptie</i>	21
3.5 <i>Adoptieactiviteiten</i>	22
4 Referenties	23

Forumadvies & Managementsamenvatting

Advies aan het Forum

De expertgroep adviseert de standaard VISI versie 1.4 op te nemen op de lijst van 'pas toe of leg uit' en daarmee versie 1.3 die al op de lijst staat te vervangen. Opname van versie 1.4 is wel gebonden aan de voorwaarde dat voor 1 november 2014 tenminste twee gebruikers succesvol VISI versie 1.4 in gebruik hebben genomen. Ook adviseert de expertgroep VISI het predicaat 'uitstekend beheerproces' toe te kennen onder voorwaarde dat – en niet eerder dan nadat – de door de expertgroep geconstateerde tekortkomingen door CROW zijn weggenomen.

Als toepassingsgebied wordt geadviseerd:

Formele communicatie tussen partijen in de bouwsector, zowel grondweg en waterbouw, de burger & utiliteitsbouw als de installatiebranche.

En als werkingsgebied:

"Overheden (Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen) en instellingen uit de publieke sector."

Waar gaat het inhoudelijk over?

VISI is een open standaard, die zich richt op digitale communicatie tussen partijen in een bouwproject. Met behulp van VISI wordt bepaald wanneer (proces), wie (rol), wat (informatie) aan wie (rol) aanlevert. Hierbij kan gedacht worden aan het geven van opdrachten, het aanleveren van tijdschema's, het opleveren van resultaten en het melden van afwijkingen.

Het doel van VISI is om de transparantie en traceerbaarheid van het bouwproces te vergroten en hiermee de kwaliteit en efficiency te verhogen, alsmede de doorlooptijd te verkorten. Uiteindelijk draagt dit dan bij aan de kosten- en procesbeheersing van bouwprojecten.

Hoe is het proces verlopen?

Op basis van de intake is besloten de aanmelding in procedure te nemen. Aangezien VISI versie 1.4 een kleine wijziging is ten opzichte van versie 1.3 heeft de Stuurgroep Open Standaarden ervoor gekozen om voor de experttoetsing aan te sluiten bij de beheerstructuur van CROW (VISI Technische Commissie in combinatie met het VISI Gebruikerscomité). Tijdens de expertbijeenkomst is over het toepassings- en werkingsgebied van VISI versie 1.4 gesproken en is de standaard getoetst tegen de criteria van het Forum en College Standaardisatie. Dit expertadvies is opgesteld naar aanleiding van deze expertbijeenkomst.

Hoe scoort de standaard op de toetsingscriteria?

Toegevoegde waarde

Door de toepassing van VISI kunnen kosten bespaard worden en ontstaat er meer duidelijkheid en transparantie in de afspraken tussen de betrokken partijen. Door VISI te gebruiken worden communicatieafspraken gestructureerd, waardoor taken minder tijd kosten en de doorlooptijd en faalkosten worden verminderd. De expertgroep concludeert zodoende dat VISI versie 1.4 voldoende toegevoegde waarde heeft binnen het gekozen functioneel

toepassingsgebied en organisatorisch werkingsgebied.

Open standaardisatieproces

De expertgroep concludeert dat het standaardisatieproces van VISI versie 1.4 voldoende open is. CROW verdient voor het beheer van VISI het predicaat 'uitstekend beheerproces' onder voorwaarde dat CROW:

- de openbare consultatie ook aankondigt bij het Bureau Forum Standaardisatie zodat zij hierover kan berichten op haar website/LinkedIn-pagina/Twitterkanaal;
- het beleid met betrekking tot de duur van de ondersteuning van eerdere versies van de standaard verwerkt in de beheerstructuur en dit publiceert op haar website;
- het besluitvormingsproces (organisatie, verantwoordelijkheden, taakstelling etc.) formeel vaststelt en publiceert op haar website.

Om besluitvorming over het toekennen van het predicaat 'uitstekend beheerproces' door het College Standaardisatie mogelijk te maken, dienen bovengenoemde voorwaarden voor 17 september 2014 te zijn ingevuld.

Draagvlak

De expertgroep concludeert dat het draagvlak voor VISI versie 1.4 voldoende is. Binnen de B&U-sector zijn kansen om het draagvlak te verhogen. CROW wordt geadviseerd om haar VISI-netwerk te mobiliseren om ook binnen deze sector VISI te 'promoten'.

Omdat gebruikers nog geen ervaring op hebben kunnen doen met VISI versie 1.4 is een voorwaarde voor opname op de lijst voor 'pas toe of leg uit' dat voor 1 november 2014 minimaal twee gebruikers de standaard succesvol in gebruik hebben genomen. Ook moet er voor 1 oktober een update worden gegeven over de voortgang van de implementatie, zodat de stand van zaken in de Forumvergadering van oktober kan worden meegenomen.

Het aantal gecertificeerde leveranciers is momenteel, door het wegvallen van één leverancier, beperkt. Voor de continuïteit van de standaard wordt aangeraden om te kijken naar de mogelijkheden om dit aantal te verhogen.

Opname bevordert de adoptie

De expertgroep concludeert dat de 'pas toe of leg uit'-lijst het passende middel is om de adoptie van de standaard binnen de (semi)overheid te bevorderen.

Welke additionele adviezen zijn er ten aanzien van de adoptie van de standaard?

De expertgroep doet het College Standaardisatie de aanbeveling om bij de opname op de lijst voor 'pas toe of leg uit' de volgende oproepen ten aanzien van de adoptie van VISI versie 1.4 te doen:

- KING wordt opgeroepen om VISI versie 1.4 op te nemen als standaard in de GEMMA Softwarecatalogus. De opname van VISI versie 1.2 in deze catalogus vervalt hiermee.
- Brancheondernemingen en –vertegenwoordigers¹ worden opgeroepen om het gebruik van VISI in de B&U-sector een impuls

¹ Zoals de Bouw Informatie Raad, Bouwend Nederland en Vereniging voor ontwikkelaars & bouwondernemers.

- te geven door VISI meer te promoten in deze sector. Bijvoorbeeld door het inzichtelijk maken van de status van adoptie van VISI.
- CROW wordt opgeroepen om het VISI-netwerk te mobiliseren om de toegevoegde waarde van VISI te benadrukken, VISI aan te bevelen en het gebruik van de standaard te stimuleren.
 - Het Forum Standaardisatie wordt opgeroepen om met name bij gemeenten en provincies het gebruik van VISI (en bouwstandaarden) onder de aandacht te brengen via de leden van het Forum.
 - CROW en BIR worden aanbevolen om de voortgang van de inzet van de adoptie-instrumenten en de mate van adoptie inzichtelijk te maken.

De opgeroepen partijen worden gevraagd om één jaar na opname van de standaard over de voortgang op deze punten te rapporteren aan het Forum Standaardisatie en het CROW.

1 Doelstelling expertadvies

1.1 Achtergrond

Het gebruik van open standaarden en het voorkomen van vendor lock-in is een van de doelstellingen van de Nederlandse overheid. In 2006 is daarom het College en Forum Standaardisatie ingesteld (en in 2012 herbevestigd) om de digitale samenwerking (interoperabiliteit) tussen overheden onderling en tussen overheid, bedrijven en burgers te bevorderen.

Aanvullend daarop is in 2007 door het kabinet besloten tot een actieplan Nederland Open in Verbinding [1]. Het doel van dit actieplan is om de informatievoorziening toegankelijker te maken, onafhankelijkheid van ICT-leveranciers te creëren en de weg vrij te maken voor innovatie. Dit beleid wordt herbevestigd in actieplan "Open overheid", de digitale agenda 2011-2015 en de digitale agenda 2017. Deze plannen onderstrepen de noodzaak van het zoveel mogelijk meenemen van open standaarden bij het ontwerpen van informatiesystemen.

Een van de maatregelen om de adoptie van standaarden te bevorderen is het beheren van een lijst met standaarden, die vallen onder het principe 'pas toe of leg uit' (comply-or-explain) [2]. Het College Standaardisatie, dat in 2006 door het kabinet is ingesteld, spreekt zich uit over de standaarden die op de lijst zullen worden opgenomen, o.a. op basis van een expertbeoordeling van de standaard [3]. Het College Standaardisatie wordt geadviseerd door het Forum Standaardisatie. Bureau Forum Standaardisatie ondersteunt beide instellingen.

Onderwerp van dit expertadvies is VISI versie 1.4. Deze standaard is aangemeld voor opname op de lijst voor 'pas toe of leg uit' door Paul Jansen, projectmanager bij CROW.

Doel van dit advies is om, aan de hand van de criteria vastgesteld door het College Standaardisatie [4], vast te stellen:

- of VISI versie 1.4 moet worden opgenomen op de lijst voor 'pas toe of leg uit', al dan niet onder bepaalde voorwaarden. VISI versie 1.4 vervangt bij opname op de lijst de huidig opgenomen standaard VISI versie 1.3.
- of het beheerproces van VISI de status 'uitstekend beheerproces' verdient. Dit zou betekenen dat het Forum en College Standaardisatie in het vervolg kan besluiten om (toekomstige) versies van de standaard zonder aanvullende toetsing op te nemen op de lijst voor 'pas toe of leg uit'.

1.2 Proces

Voor het opstellen van dit advies is de volgende procedure doorlopen:

- Door het Bureau Forum Standaardisatie is een intakegesprek gevoerd met de indiener op 12 mei 2014. Tijdens de intake is de standaard getoetst op uitsluitingscriteria ('criteria voor in behandelname') en is een eerste inschatting gemaakt van de kansrijkheid voor opname.
- Op basis van de intake is besloten de aanmelding in procedure te nemen. Aangezien VISI versie 1.4 een kleine wijziging is ten opzichte van versie 1.3 het Forum Standaardisatie er voor gekozen om voor de

experttoetsing aan te sluiten bij de beheerstructuur van CROW (VISI Technische Commissie in combinatie met het VISI Gebruikerscomité). Op basis van de aanmelding en de intake is een voorbereidingsdossier opgesteld voor leden van de expertgroep.

- De expertgroep heeft voorafgaand aan de expertbijeenkomst VISI versie 1.4 individueel gescoord aan de hand van een spreadsheet met vragen in het voorbereidingsdossier. Op basis van de verkregen antwoorden hebben de voorzitter en begeleider van de expertgroep de verschillende knelpunten geïdentificeerd.
- Vervolgens is de expertgroep op 30 juni 2014 bijeengekomen om de bevindingen in het algemeen en de geïdentificeerde aandachtspunten in het bijzonder te bespreken. Tijdens deze bijeenkomst zijn ook het toepassings- en werkingsgebied vastgesteld.

De uitkomsten van de expertgroep zijn door de voorzitter en begeleider verwerkt in dit adviesrapport. Een eerste conceptversie is aan de leden van de expertgroep gestuurd met verzoek om een reactie. Na verwerking van deze reacties is het rapport afgerond, nogmaals toegestuurd aan de experts en ingediend ten behoeve van de publieke consultatieronde.

1.3 Vervolg

Dit expertadvies zal ten behoeve van een publieke consultatie openbaar worden gemaakt door het Bureau Forum Standaardisatie. Eenieder kan gedurende de consultatieperiode op dit expertadvies zijn/haar reactie geven. Het Bureau Forum Standaardisatie legt vervolgens de reacties voor aan de voorzitter en indien nodig aan de expertgroep.

Het Forum Standaardisatie zal op basis van het expertadvies en relevante inzichten uit de openbare consultatie een advies aan het College Standaardisatie opstellen. Het College Standaardisatie bepaalt uiteindelijk op basis van het advies van het Forum of de nieuwe versie van de standaard op de 'pas toe of leg uit'-lijst komt en of CROW voldoet aan de status 'uitstekend beheer'.

1.4 Samenstelling expertgroep

De aangemelde standaard betreft een nieuwe versie van de VISI-standaard. Omdat VISI versie 1.4 een kleine wijziging is ten opzichte van de momenteel opgenomen standaard VISI versie 1.3 heeft het Forum Standaardisatie gekozen om voor de experttoetsing aan te sluiten bij de beheerstructuur van CROW (VISI Technische Commissie in combinatie met het VISI Gebruikerscomité).

Als voorzitter is opgetreden André Hendriks, partner bij Verdonck, Klooster & Associates. Jasmijn Wijn, adviseur bij Verdonck, Klooster & Associates, heeft de expertgroep in opdracht van het Forum Standaardisatie begeleid.

Aan de expertbijeenkomst hebben deelgenomen:

- Paul Jansen, CROW (aanmelder)
- Niek Pluijmert, PhD-kandidaat Enterprise Engineering bij Radboud Universiteit Nijmegen
- Jos Hamilton, Hamilton Consult B.V.
- Shahin Aflaki, Ontwikkelingsbedrijf Gemeente Amsterdam
- Peter Willems, TNO
- Jeroen van Geijlswijk, infostrait
- Suzan Engelbrecht, ProRail
- Flip Rosdorff, Ingenieursbureau Amsterdam

- Hans Mulder, VIAgroep
- Henk Wiegers, Rijksgebouwendienst
- Ronald Bergs, Gobar adviseurs
- Gé Spees, Bakker & Spees

Lancelot Schellevis van Bureau Forum Standaardisatie was als toehoorder bij de expertbijeenkomst aanwezig.

1.5 Toelichting VISI versie 1.4

VISI is een open standaard, die zich richt op digitale communicatie tussen partijen in een bouwproject. Met behulp van VISI wordt bepaald wanneer (proces), wie (rol), wat (informatie) aan wie (rol) aanlevert. Hierbij kan gedacht worden aan het geven van opdrachten, het aanleveren van tijdschema's, het opleveren van resultaten en het melden van afwijkingen.

Het doel van VISI is om de transparantie en traceerbaarheid van het bouwproces te vergroten en hiermee de kwaliteit en efficiency te verhogen, alsmede de doorlooptijd te verkorten. Uiteindelijk draagt dit dan bij aan de kosten- en procesbeheersing van bouwprojecten.

1.6 Relatie met andere standaarden

Samenhang met reeds opgenomen standaarden op de lijst voor 'pas toe of leg uit' of 'gangbare lijst'

VISI versie 1.4 kent samenhang met de standaard IFC (Industry Foundation Classes). Deze standaard wordt gebruikt voor de uitwisseling in het kader van bouwwerkinformatiemodellen zoals 3D-tekeningen, toegepaste materialen en planning. Een IFC-bestand kan als bijlage aan een VISI-bericht worden toegevoegd, waarbij in het bericht meta-data over de bijlage kan worden opgenomen (onder andere de duiding van het type bijlage).

VISI versie 1.4 maakt daarnaast ook gebruik van standaarden als SOAP, TLS, XML en HTTPS.

Samenhang met standaarden die mogelijk in aanmerking komen voor opname op één van de lijsten

VISI versie 1.4 kent samenhang met COINS (Constructieve Objecten en Integratie van Systemen). Een 'COINS-container' kan als bijlage aan een VISI-bericht worden toegevoegd, waarbij in het bericht meta-informatie over de bijlage kan worden opgenomen (waaronder de duiding van het type bijlage). COINS is een open BIM-standaard rondom het gebruik van bouw informatie. BIM staat voor Bouwwerk Informatie Management/Model. VISI is tevens bedoeld als informatiemanagementstandaard (voor de formele communicatie) binnen het BIM. BIM is een basis op grond waarvan alle relevante bouwwerkinformatie kan worden opgeslagen, ontsloten en geregistreerd in alle bouwfasen: van functionele specificatie, ontwerp en bouw tot beheer, onderhoud en uiteindelijk sloop. Het eenmalig inwinnen en vastleggen van data en meervoudig (her)gebruiken en delen van informatie staat hierbij centraal. VISI is in dit raamwerk de standaard die zorgt voor de communicatie en informatieoverdracht.

In het expertadvies van VISI versie 1.3 wordt ook de internationale standaard ISO 29481-part 2:2010 genoemd. De huidige versie van deze standaard is echter gebaseerd op VISI versie 1.3, waarbij de internationale standaard volgend is op de Nederlandse standaard.

VISI kan in combinatie met COINS en IFC worden gebruikt, en andersom.

1.7 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt beschreven in welke gevallen de standaard functioneel gezien gebruikt zou moeten worden (functioneel toepassingsgebied) en door welke organisaties deze gebruikt zou moeten worden (organisatorisch werkingsgebied).

Om te bepalen of de nieuwe versie van de standaard opgenomen moet worden op de lijst met standaarden voor 'pas toe of leg uit', is deze getoetst aan een viertal door het College Standaardisatie vastgestelde criteria. In hoofdstuk 3 staat het resultaat van deze toetsing.

2 Toepassings- en werkingsgebied

Van overheidsorganisaties wordt verwacht dat zij de lijst met open standaarden hanteren bij aanbestedingstrajecten volgens het 'pas toe of leg uit'-regime. Afhankelijk van de aan te schaffen functionaliteit zal bepaald moeten worden welke koppelvlakken geïmplementeerd moeten worden, en welke standaarden uit de lijst hiervoor ingezet dienen te worden. Om dit te kunnen doen heeft de expertgroep gekeken in welke gevallen de standaard functioneel gezien gebruikt moet worden (functioneel toepassingsgebied), en door welke organisaties deze gebruikt zou moeten worden (organisatorisch werkingsgebied).

2.1 Functioneel toepassingsgebied

Als functioneel toepassingsgebied wordt voorgesteld:
Formele communicatie tussen partijen in de bouwsector, zowel grondweg en waterbouw, de burger & utiliteitsbouw als de installatiebranche.

Dit toepassingsgebied wijkt niet af van het vastgestelde functioneel toepassingsgebied van VISI versie 1.3.

2.2 Organisatorisch werkingsgebied

De expertgroep adviseert om het organisatorisch werkingsgebied overeen te laten komen met het werkingsgebied, waarop het 'pas toe of leg uit' principe van toepassing is, te weten:
Overheden (Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen) en instellingen uit de (semi-) publieke sector.

Dit organisatorisch werkingsgebied wijkt niet af van het vastgestelde werkingsgebied van VISI versie 1.3.

Huidige gebruikers bevinden zich ook buiten de publieke sector, bijvoorbeeld (internationale) bouwgroepen die als opdrachtnemer ingehuurd worden door overheden. Deze partijen vallen buiten het werkingsgebied van de 'pas toe of leg uit'-lijst. Voorgesteld wordt om bij opname op de lijst deze partijen in de toelichting te benoemen.

3 Toetsing van standaard aan criteria

Om te bepalen of de standaard opgenomen moet worden op de lijst met open standaarden is deze getoetst aan een aantal criteria. Er zijn vier hoofdcriteria:

1. Toegevoegde waarde
2. Open standaardisatieproces
3. Draagvlak
4. Opname bevordert adoptie

Deze criteria staan beschreven in het rapport, "*Toetsingprocedure en criteria voor indieners en experts*" [4] en staan op de website www.forumstandaardisatie.nl/open-standaarden. Het resultaat van de toetsing zal in dit hoofdstuk per criterium beschreven worden. Voor de volledigheid is tevens de definitie van elk criterium opgenomen.

Voor veel criteria geldt dat de uitkomsten van de experttoetsing van VISI versie 1.4 niet anders zijn dan de experttoetsing van de 1.3-versie van deze standaard. In deze gevallen is de informatie uit het eerdere expertadvies overgenomen. Tijdens de expertbijeenkomst is met name aandacht besteed aan de criteria die afwijken van de eerdere toetsing en de criteria die van toepassing zijn op de toetsing voor het predicaat 'uitstekend beheerproces'.

3.1 Toegevoegde waarde

De interoperabiliteitswinst en andere voordelen van adoptie van de standaard wegen overheidsbreed en maatschappelijk op tegen de risico's en nadelen.

3.1.1 Is het toepassings- en werkingsgebied van de aanmelding goed gedefinieerd?

3.1.1.1 Is het functioneel toepassingsgebied goed gedefinieerd?
Ja, zie paragraaf 2.1. Het functioneel toepassingsgebied is ongewijzigd ten opzichte van VISI versie 1.3.

3.1.1.2 Is het organisatorisch werkingsgebied goed gedefinieerd?
Ja, zie paragraaf 2.2. Het organisatorisch werkingsgebied is ongewijzigd ten opzichte van VISI versie 1.3.

3.1.1.3 Is de standaard generiek toepasbaar en niet alleen bedoeld voor gegevensuitwisseling met één of een beperkt aantal specifieke voorzieningen? (toelichtende vraag)
Ja, de standaard kan voor veel verschillende uitwisselscenario's binnen de bouwsector worden toegepast.

3.1.2 *Verhoudt de standaard zich goed tot andere standaarden?*

3.1.2.1 *Kan de standaard naast of in combinatie met reeds opgenomen standaarden worden toegepast (d.w.z. de standaard conflicteert niet met reeds opgenomen standaarden)?*

Ja, zie paragraaf 1.6. VISI versie 1.4 kan naast of in combinatie met IFC en COINS worden gebruikt. De standaard conflicteert niet met deze standaarden. VISI versie 1.4 maakt daarnaast ook gebruik van de standaarden SOAP, SSL², XML en HTTPS.

3.1.2.2 *Biedt de aangemelde standaard meerwaarde boven reeds opgenomen standaarden met een overlappend functioneel toepassings- en organisatorisch werkingsgebied? (Dit kan ook om een nieuwe versie van dezelfde standaard gaan.)*

VISI versie 1.4 biedt ten opzichte van VISI versie 1.3 de volgende meerwaarde:

- VISI-communicatie tussen SOAP-servers vindt altijd plaats via HTTPS en TLS. Het gebruik van HTTPS is verplicht voor het versturen van VISI-berichten en bijlagen.
- Aanscherping van de keurmerktest op ondersteuning en correct gebruik van 'datum en tijd' als invoerveld in VISI.
- De mogelijkheid om een export naar het VISI-archiefformaat en een import van dit VISI-archiefformaat, waardoor verantwoordelijkheden van een uitgestapte contractpartner overgedragen kunnen worden.
- Afdwingen van volgordelijkheid van te versturen berichten, waardoor een bericht pas kan worden verzonden wanneer één of meerdere specifieke berichten aanwezig zijn in de (sub)transactie.
- Uitbreiding van het meta-raamwerk waardoor een VISI-project in combinatie met een projectspecifiek bericht vanuit het meta-raamwerk 'automatisch' kan worden gestart.
- (Impact op) backwards compatibility; bij ieder verbeterpunt wordt gekeken of dit invloed heeft op de backwards compatibility. Nieuwe versies van VISI zijn 'backwards compatible', met andere woorden; een nieuwe versie heeft minimaal dezelfde werking als de vorige versie van VISI (en/of heeft een raamwerk volgens deze standaard). Wanneer een functionaliteit verwijderd wordt is geen sprake van backwards compatibility. Dit wordt toegelicht in de leidraad van de standaard.

3.1.2.3 *Biedt de aangemelde standaard meerwaarde boven bestaande concurrerende standaarden die in aanmerking zouden kunnen komen voor opname? (toelichtende vraag)*

De internationale standaard ISO 29481-part 2:2010 is geheel gebaseerd op VISI versie 1.3. Deze standaard is volgend aan VISI. VISI versie 1.4 biedt zodoende meerwaarde boven ISO 29481-part 2:2010.

3.1.2.4 *Is de standaard een internationale standaard of sluit de standaard aan bij relevante internationale standaarden? (toelichtende vraag)*

Zie paragraaf 3.1.2.3. VISI versie 1.4 is een nationale standaard.

² SSL staat niet op de lijst voor 'pas toe of leg uit', de opvolger van SSL wel: TLS 1.0.

3.1.2.5 Draagt de standaard voldoende bij aan interoperabiliteit zonder dat aanvullende standaardisatieafspraken (zoals lokale profielen) noodzakelijk zijn? (toelichtende vraag)

Alleen in specifieke situaties zijn naast VISI afspraken nodig; zogeheten raamwerken. Beheerorganisatie CROW biedt een aantal standaardraamwerken aan die met enkele kleine aanpassingen ingezet kunnen worden in veelvoorkomende situaties. Deze standaardraamwerken zijn voor gebruikers voor eigen gebruik vrij beschikbaar. Daarnaast kunnen de raamwerken ook zelf door de organisaties die VISI gaan toepassen worden opgesteld, waarmee deze op maat gemaakt worden voor een specifieke toepassing.

3.1.3 Wegen de kwantitatieve en kwalitatieve voordelen van adoptie van de standaard, voor de (semi-)overheid als geheel en voor de maatschappij, op tegen de nadelen?

3.1.3.1 Draagt de adoptie van de standaard bij aan de oplossing van een bestaand, relevant interoperabiliteitsprobleem?

Ja. Het doel van VISI is om de transparantie en traceerbaarheid van het bouwproces te vergroten, alsmede de doorlooptijd te verkorten. De standaard draagt bij aan het voorkomen van fouten, en maakt hergebruik van informatie mogelijk doordat informatie gemakkelijk terug te vinden is. Uiteindelijk draagt dit bij aan de kosten- en procesbeheersing van bouwprojecten en wordt de kwaliteit en efficiency van bouwprojecten verhoogd.

3.1.3.2 Draagt de standaard bij aan het voorkomen van een vendor lock-in (leveranciersafhankelijkheid)?

Ja. VISI-gebruikers zijn niet afhankelijk van één leverancier. Er zijn momenteel drie leveranciers van VISI compatible software die van CROW het 'VISI-keurmerk' hebben gekregen. CROW, als beheerder van VISI, laat de software toetsen door TNO. De verschillende VISI compatible software moet op de juiste wijze VISI-berichten (van elkaar) kunnen verwerken en dus interoperabel zijn.

3.1.3.3 Wegen de overheidsbrede en maatschappelijke baten voor de informatievoorziening en de bedrijfsvoering op tegen de kosten?

De kosten die gemaakt worden om de standaard te gebruiken zitten voornamelijk in de aanschaf van de software en de training van gebruikers om te kunnen werken volgens de VISI-systematiek. De voordelen van VISI nemen toe naarmate men langer met VISI werkt en de systematiek meer geïntegreerd is in de organisatie.

CROW heeft een 'kosten-baten tool' ontwikkelt waarmee potentiële gebruikers voorafgaand aan de aanschaf van VISI de financiële kosten en baten van de standaard online kan berekenen³. De experts adviseren om het rekenmodel van de kosten-baten tool transparant te maken, zodat het voor potentiële gebruikers inzichtelijk is hoe de kostenbesparing berekend is.

3.1.3.4 Zijn de beveiligingsrisico's aan overheidsbrede adoptie van de standaard acceptabel?

Er zijn geen specifieke beveiligingsrisico's. De standaard vereist dat VISI-communicatie via het HTTPS-protocol verloopt.

³ <http://www.crow.nl/vakgebieden/contracteren/visi-communicatie-in-de-bouw/visi-kostenbatentool>.

3.1.3.5 *Zijn de privacyrisico's aan overheidsbrede adoptie van de standaard acceptabel?*

Aan de VISI-standaard zijn geen privacyrisico's verbonden, onder meer doordat in VISI rollen worden gedefinieerd in plaats van individuele gebruikers. VISI maakt zodoende geen inbreuk op de privacy van gebruikers.

3.1.4 *Conclusie*

Door de toepassing van VISI kunnen kosten bespaard worden en ontstaat er meer duidelijkheid en transparantie in de afspraken tussen de betrokken partijen. Door VISI te gebruiken worden communicatieafspraken gestructureerd, waardoor taken minder tijd kosten en de doorlooptijd en faalkosten worden verminderd. De expertgroep concludeert zodoende dat VISI versie 1.4 voldoende toegevoegde waarde heeft binnen het gekozen functioneel toepassingsgebied en organisatorisch werkingsgebied.

3.2 **Open standaardisatieproces**

De ontwikkeling en het beheer van de standaard zijn op een open, onafhankelijke, toegankelijke, inzichtelijke, zorgvuldige en duurzame wijze ingericht.

3.2.1 *Is de documentatie voor een ieder drempelvrij beschikbaar?*

3.2.1.1 *Is het specificatiedocument beschikbaar zonder dat er sprake is van onacceptabele belemmeringen (zoals te hoge kosten en te hoge lidmaatschapseisen)?*

Het specificatiedocument is te downloaden via de website van CROW. Ook niet-gebruikers kunnen de specificatie downloaden. Zie ook paragraaf 3.2.1.2.

3.2.1.2 *Is de documentatie over het ontwikkel- en beheerproces (bijv. het voorlopige specificatiedocument, notulen en beschrijving besluitvormingsprocedure) beschikbaar zonder dat er sprake is van onacceptabele belemmeringen (zoals te hoge kosten en te hoge lidmaatschapseisen)?*

Ja. Op de website van CROW⁴ zijn de samenstelling en verslagen van de verschillende groepen en comités van VISI, de VISI beheerstructuur, bezwaarprocedure en de begroting en realisatie van voorgaande jaren voor iedereen gratis te downloaden⁵. Ook de verbeteringen van VISI versie 1.4 ten opzichte van VISI versie 1.3 zijn gepubliceerd op de website⁶. De technische leidraad van VISI versie 1.4 is op dit moment nog niet beschikbaar. Met de uitrol van de software na 1 oktober 2014 zal ook de definitieve versie van de VISI-leidraad (het specificatiedocument) beschikbaar zijn en worden gepubliceerd op de website van CROW⁷.

⁴ www.crow.nl/visi

⁵ <http://www.crow.nl/vakgebieden/contracteren/visi-communicatie-in-de-bouw/organisatie>

⁶ <http://www.crow.nl/vakgebieden/contracteren/visi-communicatie-in-de-bouw/open-standaard/visi-release-1-4>

⁷ <http://www.crow.nl/vakgebieden/contracteren/visi-communicatie-in-de-bouw/publicaties>

Ter ondersteuning van de ontwikkeling van de VISI Open Standaard heeft VISI ook een eigen CodePlex-omgeving⁸ (beheeromgeving) in gebruik. Op deze website kan de afhandeling van verbeterpunten worden gevolgd van zowel de huidige als de oude versies van VISI, evenals testscenario's en testchecklist met betrekking tot de keurmerktest. Daarnaast kunnen wijzigingen en de opvolging hiervan worden ingezien en kan de documentatie met betrekking tot de beheerstructuur en de leidraad VISI-systematiek worden gedownload. Voor VISI CodePlex wordt onderscheid gemaakt tussen bezoekers met alleen leesrechten (iedereen) en bezoekers met lees- en schrijfrechten (leden van de technische commissie). De expertgroep is van mening dat dit geen onacceptabele belemmering vormt.

Er is wel een besluitvormingsproces (organisatie, verantwoordelijkheden, taakstelling etc.), dit is echter niet geformaliseerd en gepubliceerd op de website. CROW wordt dan ook opgeroepen om dit formeel vast te leggen en te publiceren op haar website.

- 3.2.2 *Is het intellectuele eigendomsrecht voor eenieder beschikbaar, zodat de standaard vrij implementeerbaar en te gebruiken is?*
- 3.2.2.1 *Stelt de standaardisatieorganisatie het intellectueel eigendomsrecht op de standaard m.b.t. bijvoorbeeld eventuele patenten- onherroepelijk royalty-free voor eenieder beschikbaar?*
CROW brengt VISI versie 1.4 uit onder een Creative Commons licentie, Naamsvermelding, Nietcommercieel-GelijkDelen. Versie 1.3 is ook onder deze licentie uitgebracht.
- 3.2.2.2 *Garandeert de standaardisatieorganisatie dat partijen die bijdragen aan de ontwikkeling van de standaard hun intellectueel eigendomsrecht onherroepelijk royalty-free voor eenieder beschikbaar stellen?*
Zie paragraaf 3.2.2.1. Er zijn geen patenten en dergelijke van toepassing op de standaard.
- 3.2.3 *Is de inspraak van eenieder in voldoende mate geborgd?*
- 3.2.3.1 *Is het besluitvormingsproces toegankelijk voor alle belanghebbenden (bijv. gebruikers, leveranciers, adviseurs, wetenschappers)?*
CROW heeft de inspraak van gebruikers, leveranciers, adviseurs en wetenschappers geborgd in de beheerstructuur. Dit varieert van de technische commissie en het gebruikerscomité tot aan de kerngroepen voor de diverse sectoren. De overheid is in alle gremia met één of meer deelnemers vertegenwoordigd.
- 3.2.3.2 *Vindt besluitvorming plaats op een wijze die zoveel mogelijk recht doet aan de verschillende belangen?*
In de beheerstructuur van CROW zijn de diverse sectoren vertegenwoordigd in kerngroepen. In de kerngroepen zijn diverse partijen vertegenwoordigd (adviseurs, gebruikers etc.). Besluitvorming vindt plaats op basis van consensus⁹.

⁸ <https://visi.codeplex.com>

⁹ <http://www.crow.nl/downloads/pdf/contracteren/visi/sg1404-08-rev-organisatie-besluitvorming-visi-os-v.aspx>

3.2.3.3 Kan een belanghebbende formeel bezwaar aantekenen tegen de gevolgde procedure?

CROW heeft een formele bezwarenprocedure ingericht waarmee belanghebbenden bezwaar kunnen maken tegen de gevolgde procedure. Deze procedure is gepubliceerd op de website van CROW¹⁰.

3.2.3.4 Organiseert de standaardisatieorganisatie regelmatig overleggen met belanghebbenden over doorontwikkeling en beheer van de standaard? (geen harde voorwaarde)

Ja. Twee tot drie keer per jaar is er een VISI Stuurgroepvergadering. De VISI kerngroep komt eveneens twee à drie keer per jaar bijeen en de technische commissie drie keer. Tevens organiseert CROW twee tot vier keer per jaar een gebruikersbijeenkomst.

Daarnaast is er ook structureel overleg in de BIR en zijn er diverse evenementen en externe verbanden waarin gesproken wordt over digitalisering in de bouw in het algemeen en VISI in het bijzonder. De BIR is ook vertegenwoordigd in de Stuurgroep en de Kerngroepen.

3.2.3.5 Organiseert de standaardisatieorganisatie een publieke consultatie voordat (een nieuwe versie van) de standaard wordt vastgesteld? (geen harde voorwaarde)

Gebruikers kunnen doorlopend wensen en behoeften kenbaar maken. CROW verzamelt, bundelt en prioriteert de verbeterpunten door middel van het gewogen gemiddelde. Leden van het gebruikerscomité bespreken vervolgens de prioriteitenlijst binnen de eigen organisatie. Aan de hand van deze prioriteiten wordt elk jaar een roadmap voor de desbetreffende release candidate gemaakt. Belanghebbenden (gebruikers, leveranciers, ketenpartners, adviseurs en wetenschappers) kunnen gedurende een half jaar reageren op de release candidate. Dit kan worden gezien als een openbare consultatie. Via de websites van CROW en BIR en via diverse LinkedIn-groepen (VISI, BIR groep, ICT in de sector en COINS groep) worden partijen opgeroepen om wensen en behoeften aan te dragen. De formele release wordt op 1 oktober 2014 vastgesteld.

CROW wordt opgeroepen om de openbare consultatie ook aan te kondigen bij het Bureau Forum Standaardisatie zodat zij hierover kan berichten op haar website/LinkedIn-pagina/Twitterkanaal.

3.2.4 Is de standaardisatieorganisatie onafhankelijk en duurzaam?

3.2.4.1 Is de ontwikkeling en het beheer van de standaard belegd bij een onafhankelijke non-profit standaardisatieorganisatie?

CROW is een onafhankelijke kennisorganisatie zonder winstoogmerk.

3.2.4.2 Is de financiering van de ontwikkeling en het onderhoud van de standaard voor tenminste drie jaar gegarandeerd?

De ontwikkeling en het beheer van de standaard worden gefinancierd door gebruikers (participanten en donateurs) door middel van een vrijwillige financiële bijdrage. Deze bijdrage varieert van € 500,00 tot € 50.000,00, afhankelijk van de grootte en/of omzet van de organisatie. Participanten

¹⁰ <http://www.crow.nl/getmedia/11deadf8-75f2-45cd-b582-34eb1f0ad3a2/2748G-120320-Bezwaarprocedure-VIS-OS-JPE-v0-2PJ.aspx>

en donateurs sluiten met CROW voor een periode van drie jaar een VISI-overeenkomst af¹¹.

Leveranciers kunnen ook een vrijwillige bijdrage leveren. De bijdrage van de leden van de technische commissie, met uitzondering van TNO, is op eigen kosten. Hier is geen financiering voor nodig.

De expertgroep is van mening dat de continuïteit van de financiering hierdoor voldoende is gewaarborgd.

3.2.5 *Is het (versie) beheer van de standaard goed geregeld?*

3.2.5.1 *Heeft de standaardisatieorganisatie gepubliceerd beleid met betrekking tot versiebeheer van de standaard? (met o.a. aandacht voor migratie van gebruikers)*

Deels. CROW heeft een gepubliceerd releasebeleid¹². De vereisten voor alle versies van de standaard zijn opgenomen in de Leidraad. De migratie naar een nieuwe versie van de standaard wordt uitgevoerd door VISI-leveranciers die het VISI-keurmerk hebben (zie paragraaf 3.3.1.2). CROW heeft zodoende geen beleid met betrekking tot migratie.

Het beleid met betrekking tot de duur van de ondersteuning van eerdere versies van de standaard dient nog wel opgenomen te worden in het versiebeleid van CROW en gepubliceerd te worden op de website.

3.2.5.2 *Is het standaardisatieproces van de standaardisatieorganisatie zodanig goed geregeld dat het Forum zich kan onthouden van aanvullende toetsing bij de aanmelding van een nieuwe versie van de standaard?*

Ja, onder voorwaarde dat de adviezen in paragraaf 3.2.6 tijdig (voor 17 september 2014) zijn opgevolgd.

3.2.5.3 *Is het belang van de Nederlandse overheid voldoende geborgd bij de ontwikkeling en het beheer van de standaard?*

Ja. In alle overlegstructuren is de overheid door ten minste één persoon/partij vertegenwoordigd. Zo zit in de VISI technische commissie een functioneel beheerder namens de gebruikers, en in het gebruikerscomité zitten functioneel beheerders en makers van VISI-raamwerken van gebruikers. In de VISI kerngroepen zitten vertegenwoordigers van opdrachtgevers (zoals gemeenten en provincies). In de VISI Stuurgroep zitten vertegenwoordigers van de kerngroepen, het gebruikerscomité en de technische commissie, en een liaison met de BIR (Bouwinformatieraad).

3.2.6 *Conclusie*

De expertgroep concludeert dat het standaardisatieproces van VISI versie 1.4 voldoende open is. CROW verdient voor het beheer van VISI het predicaat 'uitstekend beheerproces' onder voorwaarde dat CROW:

- de openbare consultatie ook aankondigt bij het Bureau Forum Standaardisatie zodat zij hierover kan berichten op haar website/LinkedIn-pagina/Twitterkanaal;

11 <http://www.crow.nl/vakgebieden/contracteren/visi-communicatie-in-de-bouw/open-standaard>.

12 <http://www.crow.nl/downloads/pdf/contracteren/visi/beheerstructuur-visi-systematiek.aspx>.

- het beleid met betrekking tot de duur van de ondersteuning van eerdere versies van de standaard verwerkt in de beheerstructuur en dit publiceert op haar website;
- het besluitvormingsproces (organisatie, verantwoordelijkheden, taakstelling etc.) formeel vaststelt en publiceert op haar website.

Om besluitvorming over het toekennen van het predicaat 'uitstekend beheerproces' door het College Standaardisatie mogelijk te maken, dienen bovengenoemde voorwaarden voor 17 september 2014 te zijn ingevuld.

3.3 Draagvlak

Aanbieders en gebruikers moeten voldoende ervaring hebben bij het ondersteunen, implementeren en gebruiken van de standaard.
--

3.3.1 *Bestaat er voldoende marktondersteuning voor de standaard?*

3.3.1.1 *Bieden meerdere leveranciers ondersteuning voor de standaard?*

Tot eind 2013 waren er vijf leveranciers¹³ die software aanboden waarin de VISI-standaard was geïmplementeerd. Momenteel zijn er drie gecertificeerde leveranciers die het VISI Certificaat hebben. Voor de continuïteit van de standaard wordt aangeraden om te kijken naar de mogelijkheden om dit aantal te verhogen, en het Bureau Forum Standaardisatie hiervan op de hoogte te houden.

3.3.1.2 *Kan een gebruiker de conformiteit van de implementatie van de standaard (laten) toetsen?*

Om VISI toe te kunnen passen is VISI compatible software nodig. Deze is te koop bij leveranciers wier software van CROW het 'VISI-keurmerk' heeft gekregen. CROW, als de beheerder van VISI namens de bouwsector, laat die software toetsen door TNO. VISI-software wordt getest op compatibility en operabiliteit. De verschillende software moet op de juiste wijze VISI-berichten (van elkaar) kunnen verwerken en dus interoperabel zijn. VISI-gebruikers zijn hierdoor niet afhankelijk van één leverancier.

3.3.2 *Kan de standaard rekenen op voldoende draagvlak?*

3.3.2.1 *Wordt de aangemelde versie van de standaard binnen het organisatorische werkingsgebied door meerdere organisaties gebruikt?*

VISI versie 1.4 is nog niet geïmplementeerd. Volgens de releasecyclus wordt de release candidate 2 op 1 oktober vastgesteld en kan de nieuwe versie van de standaard vanaf dat moment geïmplementeerd worden. Huidige gebruikers hebben aangegeven VISI versie 1.4 te implementeren, waaronder de gemeente Amsterdam en de Rijksgebouwendienst.

Voorwaarde voor opname van VISI versie 1.4 op de lijst voor 'pas toe of leg uit' is dat voor 1 november 2014 minimaal twee gebruikers VISI versie 1.4 succesvol in gebruik hebben genomen¹⁴. Ook moet er voor 1 oktober een update worden gegeven over de voortgang van de implementatie zodat de stand van zaken in de Forumvergadering van oktober kan worden meegenomen.

¹³ Waarvan vier gecertificeerde leveranciers.

¹⁴ Dit kunnen ook gebruikers zijn die door middel van een SAAS-oplossing (software as a service) afnemen bij een leverancier.

3.3.2.2 *Wordt een vorige versie van de standaard binnen het organisatorische werkingsgebied door meerdere organisaties gebruikt?*
De standaard wordt op dit moment vaak toegepast in de grond-, weg- en waterbouw (GWW-sector). Hierbij kan gedacht worden aan gemeenten, provincies, Rijksgebouwendienst, ProRail en Rijkswaterstaat.

3.3.2.3 *Is de aangemelde versie backwards compatible met eerdere versies van de standaard?*
Ja, raamwerken gemaakt op basis van versie 1.3 kunnen worden ingelezen in VISI versie 1.4. Backwards compatibility is bij alle technische verbeterpunten in een nieuwe versie een punt van aandacht, en wordt ook in de keurmerktest getoetst. In het expertadvies van VISI versie 1.3 is aangegeven dat backwards compatibility noodzakelijk is aangezien bouwprojecten vaak over langere perioden lopen.

Het is softwareleveranciers toegestaan, naast de huidige versie, voorgaande versies van het uitwisselformaat te ondersteunen. Aangegeven is dat oude projecten op de voorgaande versies kunnen worden gedraaid (en worden ondersteund), nieuw te starten projecten worden op de nieuwste versie van VISI gedraaid. De duur van deze ondersteuning is op dit moment nog niet expliciet opgenomen in de beheerdocumentatie van CROW (zie paragraaf 3.2.5.1).

Vanaf VISI versie 1.4 zal de backwards compatibility (ten opzichte van eerdere versies) apart benoemd worden in de beheerdocumentatie. Wanneer een aanpassing in de standaard niet backwards compatible is zal dit expliciet benoemd worden in de beheerdocumentatie.

3.3.2.4 *Zijn er voldoende positieve signalen over toekomstige gebruik van de standaard door (semi-)overheidsorganisaties, het bedrijfsleven en burgers?*
Ja, de meeste betrokken organisaties zullen de aangemelde versie van de standaard in gebruik nemen zodra deze is geïmplementeerd. Ook adviseurs en leveranciers in de bouw ondersteunen de nieuwe versie van VISI. Daarnaast geeft een aantal organisaties aan het gebruik van VISI te willen opschalen door bijvoorbeeld het gebruik van de standaard binnen de organisatie te verplichten.

3.3.3 *Conclusie*
De expertgroep concludeert dat het draagvlak voor VISI versie 1.4 voldoende is. Binnen de B&U-sector zijn kansen om het draagvlak te verhogen. CROW wordt geadviseerd om haar VISI-netwerk te mobiliseren om ook binnen deze sector VISI te 'promoten'.

Omdat gebruikers nog geen ervaring op hebben kunnen doen met VISI versie 1.4 is een voorwaarde voor opname op de lijst voor 'pas toe of leg uit' dat voor 1 november 2014 minimaal twee gebruikers de standaard succesvol in gebruik hebben genomen.

Het aantal gecertificeerde leveranciers is momenteel, door het wegvallen van een grote leverancier, beperkt. Voor de continuïteit van de standaard wordt aangeraden om te kijken naar de mogelijkheden om dit aantal te verhogen, en het Bureau Forum Standaardisatie hiervan op de hoogte te houden.

3.4

Opname bevordert adoptie

De opname op de lijst is een geschikt middel om de adoptie van de standaard te bevorderen.

Er zijn twee lijsten: de lijst met gangbare standaarden en de lijst voor 'pas toe of leg uit'. Deze laatste lijst is bedoeld om standaarden een extra stimulans te geven wanneer:

1. Hun huidige adoptie binnen de (semi-)overheid beperkt is;
2. Opname bijdraagt aan de adoptie door te stimuleren o.b.v. het 'pas toe of leg uit' regime.

De lijst met gangbare standaarden vormt een referentie voor standaarden die veel gebruikt worden. Als standaarden voldoen aan enkele basisvoorwaarden (voor o.a. openheid), er is geen discussie over en de standaarden worden breed gebruikt, dan vindt opname op die lijst plaats.

Voor VISI versie 1.4 geldt dat een opname op de lijst voor 'pas toe of leg uit' wordt voorzien.

3.4.1

Is de "pas toe of leg uit"-lijst het passende middel om de adoptie van de standaard binnen de (semi)overheid te bevorderen?

Ja. In de experttoetsing van voorgaande versies van VISI is geoordeeld dat de lijst voor 'pas toe of leg uit' een passend middel is om adoptie van de standaard binnen de (semi)overheid te bevorderen. Onder andere wordt gedacht aan bredere adoptie binnen de domeinen van provincies, waterschappen, Rijksgebouwendienst, Rijkswaterstaat en gemeenten. Met name de kleine(re) gemeenten zijn volgens de experts een interessante groep vanwege de omvang van het aantal projecten. Het gebruik van VISI is nog niet bij al deze organisaties vanzelfsprekend en wordt ook nog niet voor alle bouwprojecten gebruikt. Ook in de burger en utiliteitsbouw (B&U-sector) is nog veel terrein te winnen.

3.4.2

Is de lijst met gangbare open standaarden het passende middel om de adoptie van de standaard binnen de (semi)overheid te bevorderen?

Nee, VISI heeft nog niet de omvang die nodig is om de standaard als gangbaar te kunnen beschouwen. En er is nog een te beperkte groep aanbieders.

3.4.3

Conclusie

De expertgroep concludeert dat de 'pas toe of leg uit'-lijst het passende middel is om de adoptie van de standaard binnen de (semi)overheid te bevorderen.

3.5 Adoptieactiviteiten

Gebruik van de standaard is het einddoel van het Forum en College. Plaatsing op de lijsten is hiervoor een goede stap, maar voor het daadwerkelijk adopteren (implementeren en gebruiken) van de standaard is vaak aanvullende actie benodigd. Aanvullend kan het Forum Standaardisatie dan ook bijdragen aan adoptie van de standaard door het actief inzetten van adoptie-instrumenten of ondersteunende acties. Welke kansen zijn er om de adoptie te versnellen en welke drempels bestaan er die de adoptie van de standaard hinderen?

De expertgroep doet het College Standaardisatie de aanbeveling om bij de opname op de lijst voor 'pas toe of leg uit' de volgende oproepen ten aanzien van de adoptie van VISI versie 1.4 te doen:

De expertgroep doet het College Standaardisatie de aanbeveling om bij de opname op de lijst voor 'pas toe of leg uit' de volgende oproepen ten aanzien van de adoptie van VISI versie 1.4 te doen:

- KING wordt opgeroepen om VISI versie 1.4 op te nemen als standaard in de GEMMA Softwarecatalogus. De opname van VISI versie 1.2 in deze catalogus vervalt hiermee.
- Brancheondernemingen en –vertegenwoordigers¹⁵ worden opgeroepen om het gebruik van VISI in de B&U-sector een impuls te geven door VISI meer te promoten in deze sector. Bijvoorbeeld door het inzichtelijk maken van de status van adoptie van VISI.
- CROW wordt opgeroepen om het VISI-netwerk te mobiliseren om de toegevoegde waarde van VISI te benadrukken, VISI aan te bevelen en het gebruik van de standaard te stimuleren.
- Het Forum Standaardisatie wordt opgeroepen om met name bij gemeenten en provincies het gebruik van VISI (en bouwstandaarden) onder de aandacht te brengen via de leden van het Forum.
- CROW en BIR worden aanbevolen om de voortgang van de inzet van de adoptie-instrumenten en de mate van adoptie inzichtelijk te maken.

De opgeroepen partijen worden gevraagd om één jaar na opname van de standaard over de voortgang op deze punten te rapporteren aan het Forum Standaardisatie en het CROW.

¹⁵ Zoals de Bouw Informatie Raad, Bouwend Nederland en Vereniging voor ontwikkelaars & bouwondernemers.

4 Referenties

- [1] *Actieplan Nederland Open in Verbinding*, 's-Gravenhage: Ministerie van Economische Zaken, 2007.
- [2] "Pas toe of leg uit" is vastgelegd in de "Instructie rijksdienst bij aanschaf ICT-diensten of ICT- producten" van 8 november 2008, en daarnaast in convenanten en afspraken met decentrale overheden. <http://www.forumstandaardisatie.nl/open-standaarden/voor-overheden/pas-toe-of-leg-uit-regime/>
- [3] "Instellingsbesluit College en Forum Standaardisatie 2010", <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2010-4499.html>
- [4] "Toetsingprocedure en criteria voor indieners en experts", <http://www.forumstandaardisatie.nl/open-standaarden/aanmelden-en-toetsing/toetsingscriteria/>